

TÜRK SANAYİCİLERİ VE İŞADAMLARI DERNEĞİ

TÜSİAD

YÜKSEK İSTİŞARE KONSEYİ BAŞKANI

MUSTAFA V. KOÇ'UN

39. GENEL KURUL TOPLANTISI

KONUŞMASI

**22 Ocak 2009
İstanbul**

TÜSİAD AVRUPA İŞ DÜNYASI KONFEDERASYONU (BUSINESSEUROPE) ÜYESİDİR

İstanbul: Meşrutiyet Cad. No: 46 Tepebaşı 34420 İstanbul -Türkiye
Ankara: İnan Cad. No:39/4 Gaziosmanpaşa 06700 Ankara- Türkiye
Brüksel: 13. Avenue des Gaulois, 1040 Brussels-Belgium
Washington D.C.: 1250 24th Street, N.W., Suite Nr. 300, Washington D.C.20037-USA
Berlin: Märkisches Ufer, 28 Berlin 10179 Germany
Paris: 33, Rue de Galilée 75116 Paris France

Tel: +90 (212) 249 19 29
Tel: +90 (312) 468 10 11
Tel: +32 (2) 736 40 47
Tel: +1(202) 776 77 70
Tel: +49 (30) 288 786 300
Tel: +33 (1) 44 43 55 35

Faks: +90 212 249 13 50
Faks: +90 (312) 428 86 76
Faks: +32 (2) 736 3993
Faks: +1 (202) 776 77 71
Faks: +49(30) 288 786 399
Faks: +33 (1) 44 43 55 46

e-mail: tusiad@tusiad.org
e-mail: ankoffice@tusiad.org
e-mail: bxioffice@tusiad.org
e-mail: usoffice@tusiad.us
e-mail: berlinoffice@tusiad.org
e-mail: parisoffice@tusiad.org

www.tusiad.org

Sayın Divan başkanı,
Değerli üyeler, Değerli basın mensupları,

TÜSİAD Yüksek İstişare Konseyi Başkanlık Divanı adına hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Zorlu bir yıla ve dünyanın muhtelif değişimlere gebe olduğu bir döneme girerken, bu genel kurulumuzun, güne ve geleceğe ilişkin sağlıklı bir bakış açısı geliştirmemize yardımcı olmasını diliyorum.

Çok sayıda uyarı sinyali gönderdikten sonra, tüm ağırlığı ile dünyanın üzerine çöken ve her coğrafyayı, her sosyal grubu etkileyen bir krizin içinde yaşıyoruz. Artık kimse “Kriz var mı, yok mu, ülkemizi etkiler mi, etkilemez mi” diye sormuyor. Herkesin kafasında başka sorular var. En kötüsü geride kaldı mı? Yoksa daha göreceklerimiz var mı? ABD’nin yeni başkanı krizle mücadeleye yeni bir bakış açısı getirebilecek mi? Dünya liderleri açık, vizyoner ve katılımcı bir tutumla küresel ekonomi yönetimine yeni bir şekil verebilecek mi?

Kriz dolayısıyla milli ekonomilerin güç kaybetmesi, korumacı eğilimlerin yükselmesine, piyasa ekonomisi ile ilgili kuşkuvarın yüksek sesle dile getirilmesine neden oluyor. Oysa, mevcut durumdan tümüyle piyasa ekonomisini, küreselleşmeyi ve modern finans dünyasını sorumlu tutmak doğru değil.

Hiç kuşkusuz bunlara ilişkin hatalar söz konusu, ama bugün yaşadıklarımızda, asıl olarak hükümetlerin, politika tercihlerinden kaynaklanan çok önemli sorumlulukları var. Dolayısıyla, tüm yaşadıklarımıza rağmen, dünya genelinde refahın yaygınlaşması açısından, piyasa ekonomisinin ve rekabetin devamlılığının hayati önemini koruduğuna inanıyoruz.

Kriz ve küresel ekonominin geleceği, hiç kuşkusuz, önceki gün yemin ederek görevine başlayan ABD başkanını bekleyen yüklü gündemin ilk sıralarında yer alacak. Obama’nın, problemler içinde çalkalanan bir ulusu ayağa kaldırmak ve bunun tüm dünyaya olumlu etki yapmasını sağlamak için nasıl çok yönlü bir gündemle karşı karşıya olduğuna bakarsak; bundan ülkemiz ve bölgemiz için birçok ders çıkartabiliriz:

Yeni ABD başkanı’nın gündeminin ana başlıkları şunlar:

- İşsizlik, küresel ısınma, enerji ve ABD sanayinin yeniden yapılandırılması konularını tek bir plan içinde çözüme kavuşturarak ülkenin krizden çıkmasını sağlamak,
- ABD’ye yeni hedefler göstererek, kendine güven duygusunu yeniden yaratmak.
- Irak, İran, Ortadoğu, Afganistan sorunlarına yeni yaklaşım biçimleri getirmek suretiyle ABD’yi “sorun yaratan” konumundan “sorun çözen” konumuna taşımak
- Rusya’yı, Hindistan’ı ve Çin’i küresel kurallara uyan birer oyuncu haline getirmek...

Obama, bütün bunları yalnız ABD halkının değil, Berlin’de onu alkışlayan 200 bin kişiyi hatırlarsak, Avrupa’nın ve dünyanın başka kesimlerinin de temsilcisi olarak yapmaya çalışacak.

Peki bütün bunların bizim için anlamı ne?

Türkiyemiz; Ortadoğu, Kafkasya, İslam, terörizm ve enerji coğrafyası gibi sıcak alanların tam ortasında yer alıyor. Küresel her türlü ekonomik ve siyasi gelişmenin, coğrafyamızın hassas ve çatışmalı yapısıyla birleşerek büyüdüğüne her gelişmede yeniden şahit oluyoruz.

Yeni ABD başkanı'nın gündemindeki konuların büyük bölümü bu coğrafyayla ilgili ve haliyle bizi de yakından ilgilendiriyor.

Dünya her anlamda o kadar küçülüp birbirine entegre oldu ki, ülke olarak biz de, en azından ana başlıklar olarak, benzer sorunlarla karşı karşıyayız: bizim de,

- Krizin etkilerini bertaraf ederken, ekonominin geleceğini inşa etmeye,
- Kronikleşmiş ve bizi hem içerden, hem dışarıdan sıkıştıran sorunlarla baş etmeye,
- Kendi gündemimizle küresel gündem arasında bir uyum oluşmasını sağlamaya,
- Geleceğe ilişkin önümüze belirgin hedefler koyup birlik ve beraberlik içinde bu hedeflere yürümeye,
- Bütün bunların üstesinden gelip küresel planda başarılarımızla anılmaya ihtiyacımız var.

Ancak bizim burada asıl üzerinde durmak istediğimiz konu, karmaşık sorunların aşılması için basit ama çok temel bazı gereklerin yerine getirilmesinin zorunlu olduğu:

- toplumun önüne kısa ve uzun vadeli hedefler koymak,
- iyi bir liderlikle toplumu birlik içinde bu hedeflere sevk etmek,
- sorunları çözmek için uzmanlığa önem vermek,
- çözümleri ilgili kesimlerle birlikte oluşturmak, bunlardan bazıları...

Açıktır ki Türk toplumu, son yıllarda kendi içine kapanmış en kritik küresel sorunları kendi meseleleriyle meşgulken karşılamak zorunda kalmıştır.

2007'de "mortgage" krizi patlak verdiğinde, bizim gündemimizde genel seçim sonuçları, yeni cumhurbaşkanı ve yeni hükümet vardı. Zaten bütün bir yıl bu mücadelelerle yitirilmişti.

2008 başında bir tarafta finansal krizin belirtileri ortaya çıkmaya başladığında, öte tarafta dünyada bir gıda kıtlığı yüzünden ayaklanmalar yaşanırken biz türban konusuyla meşguldük.

Ağustos'ta görmezden gelinemeyecek biçimde kriz patladığında ise iktidar partisinin kapatılması-kapatılmaması konusu ve Ergenekon davaları gündemimizi işgal ediyordu.

Bugün de, kasım ayında sanayi üretimi çift haneli ekisiyi gördüğü halde bir türlü krize odaklanamıyoruz, çünkü gündemimizde yerel seçimler var.

Demokrasinin bu temel gereklerinden birini kendi önemi çerçevesinde yerine getirmek yerine, ülkeyi bir genel seçim havasına sokmuş durumdayız. Hem de en gergin biçimde...

Değerli üyeler,

2009 yılının Türkiye'nin kronik sorunlar açısından bir dönüm noktası oluşturması potansiyeli çok yüksektir. Bunun olumlu bir dönüm noktası olması atılacak adımlara bağlıdır.

2008 yılında Irak'ın Kürt liderleri ile yapılan görüşmeler önemli bir açılımı başlatmıştır. Irak topraklarındaki muhtemel uluslararası gelişmeler dikkate alındığında, bu açılımın sürdürülmesi ve komşu bir ülkenin teröre yataklık etmesinin sonlandırılması için gereken adımların atılması büyük önem taşımaktadır.

TRT'nin 6.kanalını Kürtçe yayına ayırması ve bu yolla yıllardır tartışılan bir açılımın bir-iki ay içinde gerçekleşmesi, bir başka çok önemli adım olarak kayda geçirilmelidir. Bu tür açılımları seçim yatırımı olarak görüp küçümsememek ve seçimlerden sonra da takipçisi olmak gerekir. Zira bu tarz kültürel açılımların süreci olumlu biçimde destekleyeceği inancındayız. Burada dikkat edilmesi gereken husus yerel seçimler dolayısıyla gerginliğe yol açmamaktır.

Türkiye-Ermenistan ilişkilerinde uzun süredir yapılan hazırlıkların bir milli maç vesilesi ile önemli bir açılımı başlatması da 2008'in kayda değer olayları arasında yer aldı. Gündeme gelen bir imza kampanyasının açılımı zorlaştırıcı etkisi endişe yarattıysa da, 2009'da Ermenistan'dan gelecek bir karşı adımla sürecin ilerletilmesi yine de mümkün olacaktır. Yeter ki, önümüzdeki aylarda, ABD'nin yeni başkanı veya kongre, Türkiye'yi bu konuda rencide edecek gereksiz bir adım atmasın.

Bildiğiniz gibi 2009, Kıbrıs açısından da kritik bir yıl. Liman ve havaalanlarının güney Kıbrıs'a açılmamasının gümrük birliği'ni ihlal olarak yorumlanması sonucu aralık 2006'da bazı müzakere başlıkları askıya alınmıştı. AB Komisyonu, Türkiye bu yükümlülükleri yerine getirmezse 2009 sonunda müzakereleri bütünüyle gözden geçireceğini ilan etmişti.

AB'nin, Kıbrıs sorununun çözülmesini beklemeden, 2005'te Güney Kıbrıs'ı tam üye yapması çok büyük bir hataydı. Bu hatanın faturası haksız yere Türkiye'ye kesildi. 2009 yılında Türkiye, tümüyle kendi iç meselelerine odaklanmış, reformlarını yeniden devreye sokamamış ve AB konusunda son zamanlarda gösterdiği kararlılık eksikliğini sürdürür vaziyette olursa, büyük ihtimalle yeni faturalarla yüz yüze kalacaktır. Buna karşılık Kıbrıs konusunda bir mesafe kat edilirse, AB müzakerelerini durdurmaya çalışan Türkiye karşıtları ciddi bir yenilgiye uğratılmış olacaktır. Bu konuda da umut 2008'de olumlu adımlarına şahit olduğumuz toplumlararası görüşmelerin yeni mesafeler kat etmesinde ve hükümetin gelişmeleri cesaretle değerlendirerek çözüm yönünde adımlar atmasındadır.

Türkiye, uluslararası nitelikteki kronik dış politik sorunlarını çözerse, bölgesinde özlediği liderlik konumuna oturmayı başaracak, diğer sorunlarının çözümü için ayaklarını çok daha sağlam bir zemine basma imkânını bulacaktır. BM Güvenlik Konseyi üyeliği de, G-20'de aktif rol oynama arzusu da, bölge sorunlarında arabulucu olma arayışı da bu sağlam zeminde daha fazla anlam kazanacaktır. Bu konuların iç siyaset üzerinde birer baskı unsuru olmaktan çıkması bile büyük bir kazanç olacaktır.

AB ilişkilerinin yeniden canlanması ise küresel ekonomik kriz ortamında Türkiye'yi, ekonomide ihtiyaç duyduğu önemli bir çığpaya kavuşturacak, orta ve uzun vadede ise, ulusun çok ihtiyaç duyduğu, uğrunda mücadele edilebilecek bir ortak hedef oluşturmaya katkıda bulunacaktır.

1 Ocak 2014'te tam üyelik" hedefinin ortaya konması, bunun gereklerinin yerine getirilmesi ve bu hedefin topluma benimsetilmesi, değişimi hızlandıran bir çekici güç yaratabilir. Böyle bir toplumsal hareketlilik, ekonomide gerekli olan ikinci nesil reformların devreye sokulması halinde, Türkiye ekonomisinin ihtiyaç duyduğu yapısal değişime de hız verebilir.

Bildiğiniz gibi, hükümet, krizle ilk ilişkisini onun varlığını reddederek kurdu. Piyasaların güven sorununu ortadan kaldıracak güçlü önlem paketleri oluşturmak yerine, dağınık tekil önlemler almayı ve IMF anlaşmasını da mümkün olduğu kadar geciktirmeyi tercih etti.

Finansal açıdan dayanıklı olduğumuzu ilan ederken, reel sektörün içine düştüğü sıkıntıyı tüm belirtilerine rağmen göremedi.

Şimdi tüketici güven endeksi en düşük, işsizlik ise en yüksek seviyede. Üretim çok gerilediği için cari açık nispeten küçülecek ama finansmanı eskisinden çok daha zor olacak. Üstelik özel sektörün döviz borçları yüksek bir seviyede... 2001 krizinde iç piyasada yaşanan daralmayı en azından bazı sektörlerde ihracatla kısmen telafi etmek mümkün olabilmişti. Bugün ise tüm dünya pazarlarında eş zamanlı bir daralma olduğu için, 2001 krizinin aksine ihracatta şok bir düşüşle yüz yüze kalınacağı da maalesef önümüzde duran bir başka gerçek.

Yine en çok tartışılan konular arasında 2009'un ilk çeyreği bitmeden yeni bir küresel iflas dalgasının gelip gelmeyeceği yer alıyor. Böyle bir ortamda, hükümetin daha çok düşünmesi ve toplumun değişik kesimleriyle daha çok görüş alış verişinde bulunması şart...

Sadece günü kurtarma peşinde koşmamak, meyvelerini gelecekte verecek tohumları atmaya başlamak zorunlu. Çünkü "gelecek", çok hızlı "bugün" oluyor. Unutmayalım, Türkiye ekonomisi, yapısal sorunları nedeniyle, krizin etkileri ortaya çıkmadan yavaşlamaya başlamıştı. Dolayısıyla, her şeyi sabit bırakıp krizin etkilerini bertaraf ettiğinizde, ekonominin Türkiye'nin ihtiyaç duyduğu %7-8'lik büyüme oranlarını tekrar yakalayamayacağı aşikar... Bu yüzden krizin yarattığı tahribatı gidermeye çalışırken, ekonomiyi yeniden yapılandıracak reformlara odaklanmak en doğru davranış biçimidir. Burada da zamanlama, reformların içeriği kadar önemlidir. Kapsamlı bir aksiyon planı çerçevesinde ekonomik, siyasal, sosyal ve diplomatik çözümleri oluşturmak için yerel seçimlerin geçmesini beklemek, telafisi olmayan kayıplar yaşamamıza neden olabilir.

Değerli üyeler,

TÜSİAD olarak, Türkiye'yi gelişmiş ülkeler arasına sokacak toplumsal ideallerin sözcüsü olmaya, bunun gereği olan ekonomik, sosyal ve siyasal konuları cesaretle savunmaya büyük önem verdik. Bu misyonumuzu, katma değer itibarıyla büyük bölümünü üyelerimizin oluşturduğu Türk özel sektörü olarak, çağdaş, demokratik, gelişmiş bir Türkiye için bugüne kadar her fırsatta elimizi taşın altına sokarak destekledik. Bundan sonra da aynı şekilde davranmaya hazırız. Yeter ki, yeni bakış açıları, yeni hedefler ve toplumu bu hedeflere yönlerecek liderlik kapasitesi önümüzü açsın. Sorunların üzerine cesaretle gidilsin. Çözümler içe dönük bir ideolojik bakış açısıyla değil, uzmanlığa ve toplumsal diyaloga değer veren, dünya gündemi ile bütünleşen bir anlayışla oluşturulsun. İşte o zaman Türk insanının geçek gücü oraya çıkacaktır.

Beni dinlediğiniz için teşekkür ediyor, hepinizi bir kez daha saygıyla selamlıyorum...
